

Utlåtande Rotel I, Rotel II, Rotel IX (Dnr KS 2026/422)

Inrättande av Hemskogens biotopskyddsområde i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämndsområde

Hemställan från stadsbyggnadsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Biotopskyddsområde Hemskogen inrättas i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämndsområde, i enlighet med det syfte och den avgränsning som framgår av bilaga 1 till utlåtandet.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Åsa Lindhagen

Sammanfattning av ärendet

Under år 2024 har staden arbetat med inrättandet av fem nya biotopskyddsområden. I budget 2025 och 2026 gav kommunfullmäktige stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att tillsammans med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inrätta ytterligare fem biotopskyddsområden.

Biotopskyddsområdet Hemskogen ligger inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämndsområde. Föreslaget biotopskyddsområde är cirka 16,6 hektar och utgörs av biotoptypen mark med mycket gamla träd.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det finns ett förslag som säkerställer naturområdets värden och anser att inrättandet av biotopskyddsområdet i enlighet med förslaget, ligger i linje med framtida önskvärd stadsutveckling.

Föredragande borgarrådens synpunkter

Stockholms stad fortsätter sitt arbete med att stärka skyddet av värdefull natur. Under 2024 har fem nya biotopskyddsområden inrättats, och enligt budget 2025 och 2026 ska ytterligare områden skyddas. Genom att skydda värdefulla naturområden i

Stockholm och samtidigt ge utrymme för utveckling kan förutsättningar skapas för en långsiktigt hållbar stadsutveckling.

Att skydda grönområden som Hemskogen är centralt för att säkerställa ett hållbart och attraktivt Stockholm. Hemskogen utgör ett betydelsefullt rekreativt område för närboende, skolor och förskolor, samtidigt som det hyser höga naturvärden kopplade till äldre trädmiljöer. Området omfattar cirka 16,6 hektar och består av flera delområden med flerskiktad barrblandskog och hållmarkstallskog, där vissa träd är över 200 år gamla.

Hemskogen har en viktig funktion i stadens blågröna infrastruktur och ingår i ekologiskt särskilt betydelsefulla områden. Här finns livsmiljöer för många skyddsvärda och hotade arter, vilket gör området särskilt värdefullt ur ett biologiskt perspektiv. Samtidigt erbjuder skogen stora rekreativa värden med stigar, naturlek och mötesplatser som används flitigt av allmänheten.

Förslaget till biotopskyddsområde har tagits fram i bred samverkan mellan flera förvaltningar och har varit föremål för samråd under vintern 2026. Remissinstanser, inklusive Länsstyrelsen Stockholm och berörda nämnder, har ställt sig positiva till förslaget. Efter samrådet har mindre justeringar gjorts för att ytterligare stärka förslaget och ta hänsyn till inkomna synpunkter.

Genom att inrätta Hemskogen som biotopskyddsområde skapas långsiktiga förutsättningar för att bevara och utveckla områdets naturvärden och biologiska mångfald. Beslutet bidrar även till att uppfylla såväl nationella miljömål som Stockholms stads egna mål om ett klimatanpassat och ekologiskt hållbart samhälle.

Med detta förslag tas ytterligare ett viktigt steg mot en stad där natur och utveckling går hand i hand. Vi tillstyrker därför att kommunfullmäktige beslutar att inrätta Hemskogen som biotopskyddsområde i enlighet med förslaget.

Bilagor

1. Förslag till beslut för biotopskyddsområde, dnr KS 2026/422-1.2
2. Samrådsredogörelse, dnr KS 2026/422-1.3

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att avslå kontorets förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Liberalerna anser att biotopskyddsområden är en bra idé och ett välkommet komplement till nationalparker och naturreservat. De ska vara mindre till ytan och skydda särskilt viktig natur. Det biotopskyddsområdet som först beslutades i

Olovslund har en mer begränsad yta och visar tydligt de arter det ska skydda. Att göra biotopskyddsområdena så omfattande som här föreslås får mycket stora konsekvenser.

Liberalerna ser ett behov av större försiktighet och eftertanke vid inrättandet av biotopskyddsområden, särskilt när dessa dras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, inte sällan privatägda tomter med villor eller flerfamiljshus. När gränserna för biotopskydd läggs mycket nära bostäder och annan bebyggelse riskerar det att skapa betydande och långsiktiga begränsningar för både boendemiljö och stadsutveckling.

Vidare vill Liberalerna understryka att biotopskyddsområden, liksom naturreservat, inte enkelt kan upphävas genom kommunala beslut. Enligt miljöbalken krävs så kallade synnerliga skäl för att upphäva ett sådant skydd för biotopskyddsområdena. Synnerliga skäl gäller också för åtgärder inom områdena, t ex att ta ner enskilda träd eller ansa buskar som växer invid befintliga g/c-vägar. Därtill gäller att gränserna för ett biotopskyddsområde är fasta och inte kan justeras eller flyttas över tid. Det innebär att även mindre justeringar för att möjliggöra exempelvis bebyggelse, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder i praktiken är uteslagna. Skulle staden i framtiden behöva använda marken för bostäder, infrastruktur eller annan samhällsviktig utveckling är detta därmed i princip omöjligt. Besluten får mycket långtgående och irreversibla konsekvenser.

Sammantaget innebär detta att staden i praktiken lägger en våt filt över flera områden, där framtida utveckling kraftigt begränsas. När biotopskyddsområden väl har inrättats är gränserna fasta och kan inte flyttas, och skyddet kan endast upphävas vid synnerliga skäl enligt miljöbalken. Konsekvensen blir att mark som i dag skyddas i praktiken låses för all framtid, även om framtida behov av bostäder, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder skulle uppstå. Liberalerna menar därför att biotopskydd bör användas restriktivt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 13 maj 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att i första hand besluta att kommunstyrelsen återremitterar ärendet

2. Att i andra hand föreslå att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att delvis godkänna förslag till beslut
3. Att därutöver anföra följande:

Centerpartiet värnar den biologiska mångfalden och ser biotopskyddsområden som ett bra verktyg för att långsiktigt skydda värdefulla naturmiljöer. För att vara effektivt ska olika skyddsformer användas där de gör störst nytta och efter en process som är kunskapsbaserad, lokalt förankrad och transparent.

Processen här har tyvärr varit den motsatta. Utgångspunkten har inte varit att identifiera specifika biotoper med dokumenterat skyddsbehov och därefter pröva lämplig skyddsform, utan att vänstermajoriteten i budget fastslagit ett siffersatt mål om ett visst antal biotopskyddsområden. Förvaltningarna har därefter haft i uppdrag att "fylla kvoten". Resultatet blir en uppifrån-och-ner-process där signalpolitik varit viktigare än avvägningar mellan naturskydd, stadsutveckling och människors behov.

Därtill präglas ärendena av en uppenbart forcerad framdrift. Samrådet väcker frågor, inte minst då berörda stadsdelsnämnder inte fått ta ställning till sina förvaltningars yttranden i sedvanlig ordning. Detta försvagar den lokala demokratiska förankringen.

Hemskogen är ett uppskattat och välanvänt tätortsnära skogsområde för promenader, lek, naturupplevelser och vardagsmotion. Centerpartiet vill understryka att ett biotopskydd här måste utformas och förvaltas på ett sätt som långsiktigt värnar både områdets höga naturvärden och dess viktiga funktion som tillgänglig och trygg och natur för närboende.

Det är tyvärr uppenbart att dessa ärenden har hastats fram för att nå beslut före valet. Vi värnar naturen, men vi värnar också och demokrati, rättssäkerhet och transparens och menar att denna process inte lever upp till de kraven.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förslaget,
2. Att justera förslaget enligt vad som anförs nedan,
3. Att därutöver anföra följande

Kristdemokraterna välkomnar förslag som skyddar Stockholms renodlade villaområden från förtätning. Tyvärr noterar vi att vänsterstyret reserverar en del av Hemskogens kommande biotopskyddsområde för att möjliggöra hyreshus längs Hemskogsvägen, mitt emellan två renodlade villaområden. Socialdemokraterna gör det återigen tydligt att de ämnar förtäta Stockholms villaområden med hyreshus.

Vi föreslår istället att biotopskyddsområdet utökas till att omfatta även den yta som vänsterstyret vill bygga hyreshus på. Enskedefältets och Sturebys villaområden ska bevaras, småskaligheten värnas och Hemskogens lummighet fredas från lägenhetshus. Vi förvånas över att Miljöpartiet går med på att skövla tätbevuxen skog för att ge plats åt hög exploatering alldeles intill ett av söderorts längsta och orörda gröna stråk.

Ärendet

Under år 2024 har staden arbetat med inrättandet av fem nya biotopskyddsområden. I budget 2025 och 2026 gav kommunfullmäktige stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att tillsammans med exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inrätta ytterligare fem biotopskyddsområden.

Ett av de föreslagna områdena är Hemskogen. Under vintern 2026 har samråd om förslag till Hemskogens biotopskyddsområde hållits. Efter samrådet har förslaget reviderats utifrån inkomna synpunkter och dialog har förts med Ellevio AB och Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA).

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 om att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att Hemskogen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med bifogat förslag till beslut. Stadsbyggnadsnämnden beslutade även om att godkänna samrådsredogörelsen.

Biotopskyddsområdet Hemskogen ligger inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämndsområde. Förslaget biotopskyddsområde är cirka 16,6 hektar och utgörs av biotoptypen mark med mycket gamla träd

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 mars 2026 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner samrådsredogörelsen.
Stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Hemskogen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med tjänsteutlåtandet med bilagor.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Reservation av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2026 har i huvudsak följande lydelse.

SAMMANFATTNING

Förslag till beslut för Hemskogens biotopskyddsområde redovisas i det här ärendet. Uppdraget har genomförts i enlighet med budget 2025 och 2026. Förslaget redovisas i sin helhet i bilaga 1 till detta ärende.

Förslag till beslut för Hemskogen biotopskyddsområde har tagits fram under ledning av stadsbyggnadskontoret, i samarbetet med exploateringskontoret, miljöförvaltningen och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning.

Hemskogen förslås skyddas som biotopskyddsområde för biotoptypen *mark med mycket gamla träd*. Föreslagen yta på biotopskyddsområdet är cirka 16,6 hektar. Hemskogens biotopskyddsområde utgörs av tre delområden som sträcker sig i östlig riktning mellan Svedmyraskogen och Östberga.

Området utgörs av ett skogsområde som domineras av en äldre flerskiktad barrblandskog med lång kontinuitet. I området förekommer många naturvårdsarter som tyder på höga naturvärden knutna till främst barrskogsmiljöer, men även en del arter knutna till ädellöv- och triviallöv.

Området har en viktig funktion inom stadens blågröna infrastruktur framför allt för arter knutna till barrskog och ingår i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Att skydda området som biotopskyddsområde är förenligt med gällande översiktsplan och bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål samt flera av de nationella och kommunala miljömålen.

Samråd om förslag till biotopskyddsområdet hölls under januari-februari 2026. I detta tjänsteutlåtande redovisas en sammanfattning av samrådsredogörelsen. Länsstyrelsen, SVOA och samtliga nämnder ställer sig positiva till förslaget. Efter samrådet har mindre revideringar av förslaget genomförts utifrån inkomna synpunkter.

Kontoren överlämnar härmed förslag till beslut för Hemskogens biotopskyddsområdet (bilaga 1) samt samrådsredogörelse (bilaga 2) till stadsbyggnadsnämnden för godkännande och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Hemskogen ska utgöra ett biotopskyddsområde.

UTLÅTANDE

Bakgrund

I Stockholm finns många områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden, vilket bidrar till stadens attraktivitet. Att det finns många sådana områden beror på Stockholms unika läge mellan Mälaren och Östersjön och det variationsrika sprickdalslandskapet, tillsammans med att människor sedan bronsåldern brukat marken samt frånvaro av rationellt skogsbruk. Detta har tillsammans skapat gynnsamma förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Genom att skydda värdefulla naturområden i Stockholm och samtidigt bibehålla utvecklingspotentialen för bostäder och viktig infrastruktur, kan staden planera långsiktigt för en växande och hållbar stad. Naturområden som skyddas bidrar till att stockholmarna får fortsatt tillgång till grönområden och bidrar samtidigt till den klimatanpassning som behövs för att möjliggöra en tätare och samtidigt robust stad.

Skydd av områden med tillräcklig storlek och kvalité som är det av en sammanhängande grönstruktur är också en viktig del i att säkerställa en fungerande blågrön infrastruktur med rik biologisk mångfald och livskraftiga ekosystem. En rik biologisk mångfald lägger grunden för robusta och motståndskraftiga ekosystem som krävs för att kunna tillhandahålla viktiga naturnyttor (ekosystemtjänster).

Skyddsformen biotopskyddsområde

Biotopskyddsområden är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden (biotoper) som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller som av annan anledning är särskilt skyddsvärda. Syftet med att skydda sådana biotoper är att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer som har särskilt stort värde för djur- och växtarter. För att en kommun ska kunna besluta om inrättande av ett biotopskyddsområde måste området utgöras av någon av de 30-tal biotoptyper som är listade i bilaga 2 och 3 till förordning (1998:1252) om områdesskydd (FOM) enligt miljöbalken. Kommunen som har bildat ett biotopskyddsområde får vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. Ett biotopskyddsområde är normalt cirka 2-20 hektar stort.

Skyddet gäller enbart inom biotopskyddsområdet och innebär att man inom biotopskyddsområdet inte får bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Därmed kan man med stöd av biotopskyddsbestämmelser inte reglera åtgärder och verksamheter som bedrivs utanför ett biotopskyddsområde, även om dessa åtgärder kan skada naturmiljön i det skyddade området.

Enligt FOM finns inte möjlighet att utöver detta förbud meddela särskilda föreskrifter för sakägare om vilka verksamheter och åtgärder som ska vara tillåtna eller förbjudna i ett biotopskyddsområde. Därmed finns inte heller möjlighet att skriva generella undantag för exempelvis underhåll av ledningar. Detta är en av flera viktiga skillnader mellan biotopskyddsområden och naturreservat.

Med att skada naturmiljön menas att skada de biologiska och andra förutsättningar som är nödvändiga för att bibehålla en biotops funktion för växt- och djurarter. Om en åtgärd eller verksamhet kan skada naturmiljön måste avgöras från fall till fall. En bedömning av risken för skada på naturmiljön behöver utgå från förutsättningarna för det enskilda biotopskyddsområdet. Hänsynsbehovet kan skilja sig åt i olika områden beroende av typen av biotop, årstid, geografiskt område, förekomster av särskilt skyddsvärda arter och olika förutsättningar i övrigt. I de fall den som planerar en åtgärd känner sig osäker bör han/hon därför kontakta stadens miljöförvaltning för att få råd och information.

Om det finns särskilda skäl kan kommunen ge dispens från förbudet. Vid en dispensprövning ska en bedömning göras av skadan för naturvärden och ekologiska funktioner som den dispens sökta åtgärden riskerar medföra och tyngden av motivet

att vidta åtgärden. Åtgärder och verksamheter som inte skadar naturmiljön är inte förbjudna.

Enligt 8 § FOM gäller skyddet för ett biotopskyddsområde inte för de delar av området som är beläget i omedelbar anslutning till bebyggelse som fanns där när skyddet för området inrättades. Av detta följer att den bebyggelse som fanns vid skyddets införande ska kunna användas på det sätt och för de ändamål den var avsedd för när den uppfördes, utan hinder av den senare skyddade biotopen. Pågående verksamhet bör därför kunna fortgå på ett rimligt sätt, och åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till pågående verksamhet i anslutning till byggnaden eller för byggnadens funktion eller för att förhindra skada, bör kunna vidtas.

Omfattas ett biotopskyddsområde av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900) som antogs eller fastställdes innan biotopskyddsområdet beslutades, får verksamheter bedrivas eller åtgärder vidtas som behövs för att genomföra detaljplanen eller områdesbestämmelserna (8a § FOM).

Om en nätkoncession för en starkströmsledning meddelades innan biotopskyddsområdet beslutades får verksamheten bedrivas eller åtgärd vidtas som behövs för att starkströmsledningen ska uppfylla gällande krav enligt ellagen (1997:857) och elsäkerhetslagen (2016:732).

Ärendet

Syfte med biotopskyddsområdet

Syftet med Hemskogens biotopskyddsområde är att bevara och utveckla de naturvärden och den biologiska mångfald som är knuten till de äldre trädmiljöerna i området.

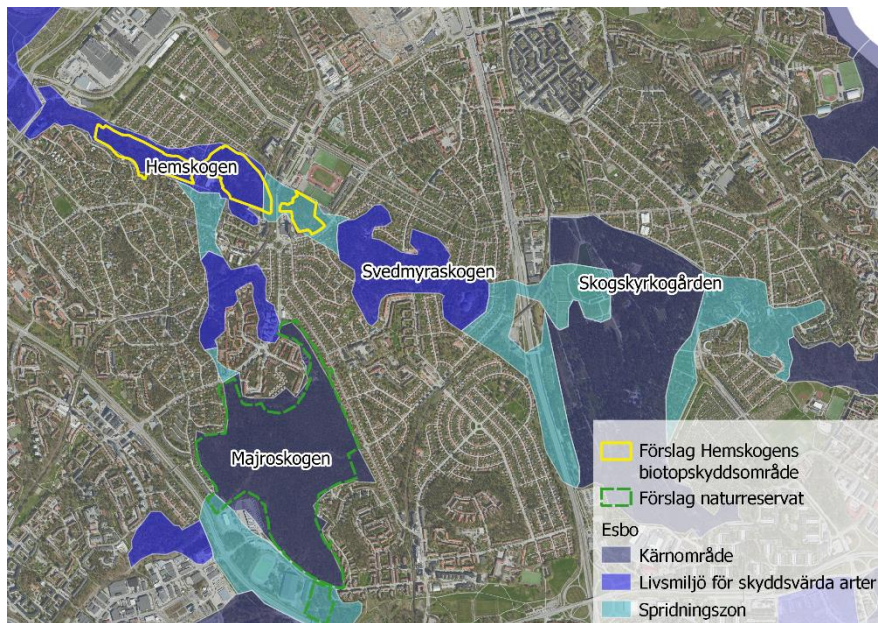
Grund för beslutet

Hemskogen förslås skyddas som biotopskyddsområde för biotoptypen *mark med mycket gamla träd*. Mark med mycket gamla träd hyser livsmiljöer för både skyddsvärda och hotade arter.

Definitionen på biotoptypen mark med mycket gamla träd är: ”Gran, tall, ek och bok är normalt mycket gamla träd när de uppnått en ålder som är minst dubbelt så hög som lägsta tillåtna ålder för föryngringsavverkning. Övriga trädslag bör normalt ha uppnått en ålder av minst 100 år. Med mark avses här det område som behövs för att bevara träden eller de trädanknutna arter som lever i marken, på träden eller i träden”.

Området utgörs av ett kuperat skogsområde med äldre flerskiktad barrblandskog med lång kontinuitet. Väster om Hemskogsvägen är skogen cirka 170 år och domineras av gran- och lövträd med inslag av grova gammal tall. Öster om Hemskogsvägen breder ett stort hållmarksparti med tall i trädskiktet som bedöms vara äldre än 200 år. Öster om Enskedevägen utgörs området av en över 200 år gammal hållmarkstallskog. I

området förekommer många naturvårdsarter som tyder på höga naturvärden knutna till främst barrskogsmiljöer, men även en del arter knutna till ädellöv- och triviallöv.

Figur 1. Hemskogen utgör en viktig del av stadens blågröna infrastruktur särskild för arter knuten till barr- och barrblandskog.

Hemskogen har en viktig funktion inom stadens blågröna infrastruktur framför allt för arter knutna till barrskog. Området utgör en livsmiljö för skyddsvärda arter respektive spridningszon i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Figur 2. I Hemskogen finns många gamla tallar.

Områdets rekreativa funktioner

Hemskogen är ett väldigt uppskattat rekreationsområde och används av närboende, förskolor och skolor i närområdet. Området genomkorsas av stigar och är ett välbesökt område och används för promenader, motion, lek i naturen och sociala möten. I östra delen av skogen, nära Enskedefältet, finns en backhoppningsbacke som idag inte är i bruk. Anläggningen som utgörs av en ramp, en trappa, ett vindskydd och en utkiksplats används idag både för pulkaåkning och som mötes- och utsiktsplats.

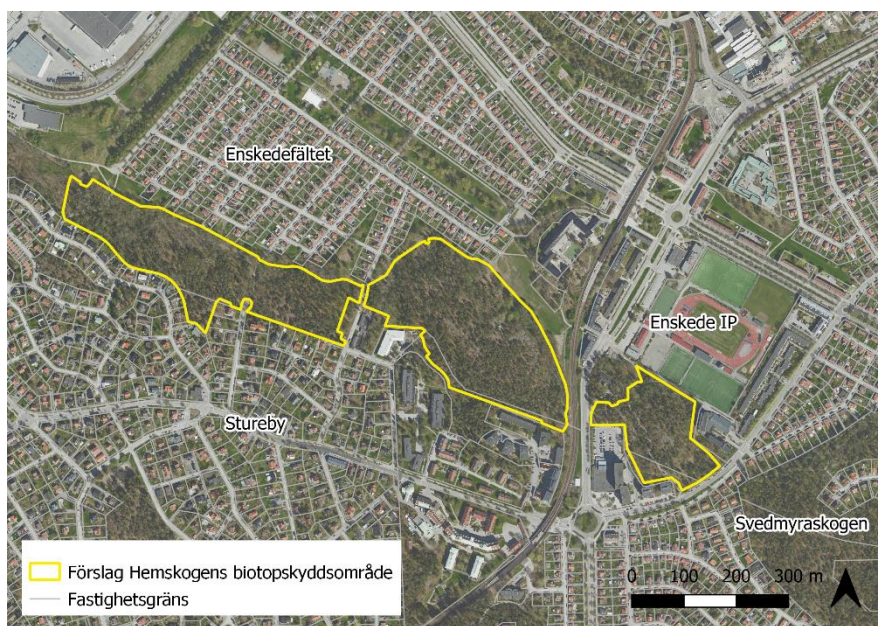
Förslag till avgränsning

Föreslaget biotopskyddsområde är cirka 16,6 hektar stort och utgörs av tre delområden. Ett mycket kuperat hållmarkstallskogsområde öster om Enskedevägen, ett kuperat hållmarkstallskogsområde mellan Enskedvägen och Hemskogsvägen och en barrblandskog väster om Hemskogsvägen.

Stora delar av skogsområdet som kan klassas som mark med mycket gamla träd ingår i biotopskyddsområdet. Skogen som fortsätter västerut bedöms inte uppfylla kraven på dubbel avverkningsålder och ingår därför inte i området. Längs Hemskogsvägen har avgränsning skett med hänsyn till pågående planarbeten. Därför exkluderas ett mindre område som hyser höga naturvärden som uppfyller kraven för biotopskydd. Vidare exkluderas ett område som utgör mark med mycket gamla träd i anslutning till Stureby för att bevara en bebyggelsepotential i kollektivtrafknära läget. I

skogsområdet öster om Enskedevägen har avgränsning gjorts så att både ett viktigt ekologiskt samband skyddas och utvecklingsmöjlighet av befintliga fastigheter samt på Enskede IP bevaras.

Avgränsning har skett både med hänsyn till områdes naturvärden samt pågående och framtida bebyggelseutveckling. Vid inmätning av gränsen i fält att hänsyn tagits så att underhåll av angränsande byggnader, anläggningar och vägar inte försvåras.

Figur 3. Översikt över föreslaget Hemsborgs biotopskyddsområde.

Områdes skötsel

Kommunen får enligt 7 kap. 11§ miljöbalken vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. I det föreslagna biotopskyddsområdet behövs skötsel för att bibehålla och utveckla naturvärden och biologisk mångfald. Skötsel utgörs främst av selektiv röjning av områdes brynmiljöer, bekämpning av invasiva arter och punktinsatser i form av friställning av grova träd. Även säkerhetsbeskrningar kan behövas om döda grenar utgör risk för människor eller egendom. Befintliga anläggningar i område behöver också hållas i gott skick och underhållas så att funktion och säkerhet upprätthålls.

Måluppfyllelse och stadsplanering

Föreslaget biotopskyddsområde stödjer de nationella miljökvalitetsmålen *God bebyggd miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande skogar*. Föreslaget ligger även i linje med Stockholms stads miljöprogram 2023–2030 och bedöms bidra till ett flertal målområden: *Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem*, *Ett klimatanpassat Stockholm* och *En rättvis och inkluderande omställning*. Föreslaget är förenligt med gällande översiktsplan och bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål

och åtaganden inom överenskommelser om infrastrukturutbyggnad. Förslaget biotopskyddsområde ligger även i linje med den markanvändning som anges i den lokala stadsutvecklingskartan för Enskede-Årsta-Vantör.

Gällande planer

Förslaget biotopskyddsområde ingår i ett flertal stads- och detaljplaner och är i samtliga planer reglerat som Park eller allmän plats, planterad. Att inrätta ett biotopskyddsområde bedöms vara förenligt med gällande planer.

Pågående stadsplanering

Längs Hemskogsvägen pågår planarbete för Dnr 2021-18198 för planläggning av del av Enskede gård 1:1 vid Hemskogsvägen i stadsdelen Stureby för cirka 40 nya bostäder. På Enskede IP pågår planarbete för Dnr 2015-6024 för planläggning av fastigheten

Länsmannen 1 m m, Gamla Enskede för cirka 175 lägenheter, 100 studentlägenheter, skola och idrott. Vid avgränsning av biotopskyddsområdet har hänsyn tagits till dessa pågående detaljplaner.

Ekonomi

I samband med inrättandet krävs kungörelse av beslutet och investeringar i form av inmätning och utmärkning av gränsen, skyltning och iordningställande av entréer. Samtliga investeringsutgifter finansieras av exploateringsnämndens driftbudget.

Drift och underhåll

Driftkostnader åligger Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Driftsmedel fördelas enligt finansieringsmodellen för skyddad natur.

Tillsyn

Tillsyn enligt miljöbalken av biotopskyddsområde åligger miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Ärendets beredning

I enlighet med kommunfullmäktiges budget 2024–2025 har stadsbyggnadskontoret i samarbete med miljöförvaltningen, exploateringskontoret och berörda stadsdelsförvaltningar tagit fram förslag till fem ytterligare biotopskyddsområden. Utgångspunkten för dessa ytterligare fem biotopskyddsområden är, i enlighet med budgetuppdraget, att områden med störst behov av skydd ska skyddas samt att genomförandet av bostadsbyggnadsmål och planerad viktig infrastruktur beaktats. Områdena är utvalda och prioriterade utifrån föreslagen process i Policy för skydd av natur. Policy för skydd av natur är framtagen inom ramen för budgetuppdrag 2025 att ta fram en strategi för skydd av naturområden. Ett av de föreslagna områdena enligt den processen är Hemskogen.

Samråd om förslag till Hemskogens biotopskyddsområde har hållits med länsstyrelsen och berörda sakägare samt med exploateringsnämnden, miljö- och

hälsoskyddsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, kulturnämnden, trafiknämnden, idrottsnämnden och fastighetsnämnden från 23 januari till 23 februari 2026.

Länsstyrelsen, Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) och samtliga nämnder ser positiva på förslaget att skydda Hemskogen som biotopskyddsområdet. Flera remissinstanser har lämnat några synpunkter och mindre förbättringsförslag.

Efter samrådet har förslaget reviderats utifrån inkomna synpunkter och dialog har förts med Ellevio och SVOA.

Länsstyrelsen och idrottsförvaltningen lämnade några mindre förbättringsförslag rörande formuleringar i beslutsdokumentet, dessa ändringsförslag har gjorts.

Trafikkontoret och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning lyfter behovet av att förtydliga entréer till området samt att åtgärda annekteringar av kommunal mark i och i angränsning till det föreslagna biotopskyddsområdet. Stadsbyggnadskontoret ser positivt på förslagen att förtydliga entréer till området och kommer att lyfta förslaget till exploateringskontoret som ansvarar för genomförandet. Frågan om annektering av områden som inte ligger inom biotopskyddsområdet bedöms ligga utanför inrättandeprocessen och vara stadsdelsförvaltningens ansvarsområde.

Trafikkontoret önskar en buffertzona på minst fem meter mellan gränsen för biotopskyddsområdet och Hemskogsvägens gatukant. Enligt trafikkontoret omfattar Hemskogen inga stråk som pekats ut i dagens strategiska dokument men kontoret ser en generell risk att biotopskyddsområdena försvårar möjligheten att förstärka eller bygga ut framtida gång- och cykelkopplingar samt rekreativa funktioner. Efter platsbesök och i dialog med pågående planprojekt har stadsbyggnadskontoret bedömt att en buffert från cirka 2,5 meter är tillräcklig för att säkra underhållet givet platsens förutsättningar. Vidare bedömer stadsbyggnadskontoret att befintliga gång- och cykelkopplingar i områdena även möter framtida behov och att områdets höga naturvärden och delvis dramatiska terräng begränsar utvecklingen av nya kopplingar och rekreativa anläggningar. Dock bedöms förstärkning av kopplingar och rekreativa funktioner som är anpassade till platsens höga naturvärden och dramatiska terräng inte försvåras nämnvärt av biotopskyddet.

SVOA och Ellevio önskar att beslutet kompletteras med en skrivning om att underhåll av befintliga anläggningar är undantagna från förbudet att skada naturmiljön. En sådan skrivning är dock inte möjligt i beslut för biotopskyddsområdena. I en efterföljande dialog önskade SVOA därför att en av deras ledningar som ligger i skogsmark skulle klippas ut ur biotopskyddet för att de inte ska behöva söka dispens vid underhålls- och förnyelsearbeten. Efter samrådet har texten i beslutsdokumentet som berör underhåll av befintliga elledningar förtydligats. Generellt bedöms att underhåll av befintliga ledningar som ligger i områdets

gångvägar inte kräver dispens om hänsyn tas till platsen naturvärden. För underhåll av ledningar i skogsmark kan dispens ges. Stadsbyggnadskontoret bedömer därmed att biotopskyddsområdet inte nämnvärt försvårar underhållet av befintliga ledningar.

Exploateringskontoret önskar att ett mindre område utmed Hemskogsvägen/Wismarsvägen tas bort för att bevara möjligheten att flytta befintlig elnätstation söderut. Stadsbyggnadskontoret bedömer att en flytt av elnätstation söderut inte utgör en lämplig placering av en elnätstation. Området utgörs idag av naturmark med höga naturvärden och flera skyddsvärda tallar som är del av en grön korsning som utgör en viktig entré till området. Ianspråktagande av området för en elnätstation skulle ha negativa konsekvenser för gaturummet och landskapsbilden samt biologisk mångfald. Sammantaget bedöms den negativa påverkan av att flytta stationen tillsammans med kostnader för en sådan flytt ej vara lämplig. Stadsbyggnadskontoret bedömer att det finns flera alternativa lämpliga lösningar för hantering av elnätstationen som kan utredas vidare under planprocessen. Exempel på lämpliga lösningar bedöms vara bullerreducerande åtgärder för befintlig elnätstation som vid behov kan kombineras med en flytt upp till cirka fem meter till biotopskyddsgränsen.

Även två privatpersoner har lämnat en synpunkt rörande avgränsningen av biotopskyddsområdet. De ansåg att området längs Hemskogsvägen/Wismarsvägen som på grund av pågående detaljplanen har lämnats utanför föreslaget biotopskyddsområde borde ingå då området har samma höga naturvärden som resterande skog. Stadsbyggnadskontoret anser att lämplig markanvändning inom planområdet bäst avgörs inom detaljplaneprocessen och hänvisar till möjligheten att lämna synpunkter under plansamrådet. Det finns möjlighet att utvidga biotopskyddsområdet i framtiden.

Särskilt värdefulla och känsliga naturmiljöer kräver alltid särskild hänsyn vid åtgärder om stadens biologiska mångfald ska bibehållas, oberoende av om ett område är formellt skyddat eller inte. Finns särskilda skäl kan även dispens från förbudet att skada naturmiljön ges.

Stadsbyggnadskontorets förslag

Stadsbyggnadskontoret föreslår att nämnden godkänner samrådsredogörelsen och att nämnden godkänner förslaget och föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Hemskogen ska utgöra ett biotopskyddsområde i enlighet med bifogat förslag till beslut.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget är i enlighet med uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2025 och 2026. Staden har hittills inrättat fem biotopskyddsområden, ytterligare fem ska enligt budgetuppdraget inrättas senast juni 2026. I arbetet med naturreservat och biotopskyddsområden ska genomförandet av bostadsmål och planerad viktig infrastruktur beaktas.

Under åren 2024 – 2025 har Olovslunden och Nockebyhov i Bromma, Skönstavig i Farsta, Vinterviken i Hägersten-Älvsjö och Vårberg i Skärholmen inrättats som biotopskyddsområden.

Ett av de ytterligare fem områden som utretts för biotopskydd är Hemskogen i Enskede-Årsta-Vantör. De övriga fyra som föreslås att inrättas som biotopskyddsområden i kommunfullmäktige i maj 2026 är Åkeslund, Trekanten, Gökdamen och Vikingaberget-Johannesdal.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det finns ett förslag som säkerställer naturområdets värden och anser att inrättandet av biotopskyddsområdet i enlighet med förslaget, ligger i linje med framtida önskvärd stadsutveckling. Beslutet om biotopskyddsområde bidrar till att uppnå Stockholms stads miljömål "Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem".

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige inrättar biotopskyddsområden för Hemskogen med det syfte och avgränsning som framgår av bilaga 1.

Reservationer m.m.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Jonas Naddebo (C)

Att stadsbyggnadsnämnden i första hand beslutar att återremittera ärendet, att nämnden i andra hand beslutar att delvis avslå kontorets förslag samt att därutöver anföra följande:

Centerpartiet värnar den biologiska mångfalden och ser biotopskyddsområden som ett bra verktyg för att långsiktigt skydda värdefulla naturmiljöer. För att vara effektivt ska olika skyddsformer användas där de gör störst nytta och efter en process som är kunskapsbaserad, lokalt förankrad och transparent.

Processen här har tyvärr varit den motsatta. Utgångspunkten har inte varit att identifiera specifika biotoper med dokumenterat skyddsbehov och därefter pröva lämplig skyddsform, utan att vänstermajoriteten i budget fastslagit ett siffersatt mål om ett visst antal biotopskyddsområden. Förvaltningarna har därefter haft i uppdrag att ”fylla kvoten”. Resultatet blir en uppifrån-och-ner-process där signalpolitik varit viktigare än avvägningar mellan naturskydd, stadsutveckling och människors behov.

Därtill präglas ärendena av en uppenbart forcerad framdrift. Samrådet väcker frågor, inte minst då berörda stadsdelsnämnder inte fått ta ställning till sina förvaltningars yttranden i sedvanlig ordning. Detta försvagar den lokala demokratiska förankringen.

Hemskogen är ett uppskattat och välanvänt tätortsnära skogsområde för promenader, lek, naturupplevelser och vardagsmotion. Centerpartiet vill understryka att ett biotopskydd här måste utformas och förvaltas på ett sätt som långsiktigt värnar både områdets höga naturvärden och dess viktiga funktion som tillgänglig och trygg och natur för närboende.

Det är tyvärr uppenbart att dessa ärenden har hastats fram för att nå beslut före valet. Vi värnar naturen, men vi värnar också och demokrati, rättssäkerhet och transparens och menar att denna process inte lever upp till de kraven.

Reservation av Björn Ljung (L)

Att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Liberalerna anser att biotopskyddsområden är en bra idé och ett välkommet komplement till nationalparker och naturreservat. De ska vara mindre till ytan och skydda särskilt viktig natur. Det biotopskyddsområdet som först beslutades i Olovslund har en mer begränsad yta och visar tydligt de arter det ska skydda. Att göra

biotopskyddsområdena så omfattande som här föreslås får mycket stora konsekvenser.

Liberalerna ser ett behov av större försiktighet och eftertanke vid inrättandet av biotopskyddsområden, särskilt när dessa dras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, inte sällan privatägda tomter med villor eller flerfamiljshus. När gränserna för biotopskydd läggs mycket nära bostäder och annan bebyggelse riskerar det att skapa betydande och långsiktiga begränsningar för både boendemiljö och stadsutveckling.

Vidare vill Liberalerna understryka att biotopskyddsområden, liksom naturreservat, inte enkelt kan upphävas genom kommunala beslut. Enligt miljöbalken krävs så kallade synnerliga skäl för att upphäva ett sådant skydd för biotopskyddsområdena. Synnerliga skäl gäller också för åtgärder inom områdena, t ex att ta ner enskilda träd eller ansa buskar som växer invid befintliga g/c-vägar. Därtill gäller att gränserna för ett biotopskyddsområde är fasta och inte kan justeras eller flyttas över tid. Det innebär att även mindre justeringar för att möjliggöra exempelvis bebyggelse, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder i praktiken är uteslutna. Skulle staden i framtiden behöva använda marken för bostäder, infrastruktur eller annan samhällsviktig utveckling är detta därmed i princip omöjligt. Besluten får mycket långtgående och irreversibla konsekvenser.

Sammantaget innebär detta att staden i praktiken lägger en våt filt över flera områden, där framtida utveckling kraftigt begränsas. När biotopskyddsområden väl har inrättats är gränserna fasta och kan inte flyttas, och skyddet kan endast upphävas vid synnerliga skäl enligt miljöbalken. Konsekvensen blir att mark som i dag skyddas i praktiken låses för all framtid, även om framtida behov av bostäder, infrastruktur eller trygghetsskapande åtgärder skulle uppstå. Liberalerna menar därför att biotopskydd bör användas restriktivt.

Särskilt uttalande av Mats Johnsson (SD)

Sverigedemokraterna godkänner förslaget att inrätta detta naturreservat men menar att vänstermajoritetens (S, V, MP) syfte med förslaget går långt utöver att skydda naturen i det aktuella området. Tvärtom är detta ett sätt för Miljöpartiet inom vänstermajoriteten (S, V, MP) att skaffa sig ett alibi för att skövla annan natur när Socialdemokraternas projekt att uppfylla det numerära målet om 140.000 bostäder till 2035 ska uppfyllas. Som alltid när Socialdemokraterna ska genomföra en reform så är påverkan på medborgarna av underordnad betydelse så länge som partiet kan visa upp att de uppfyllt ett mål, i detta fallet numerären 140.000.

Eftersom Socialdemokraterna avser att skövla grönskan i stadens gamla trädgårdsstäder, både villaområden och de hyreshusområden i naturen som en gång byggdes för att även ge arbetarklassen grönska, måste några alibin tas fram. I linje med detta har vänstermajoriteten (S, V, MP) valt att utpeka några grönområden som naturreservat, eller liknande klassificeringar. Detta sker inte för att just dessa gröna

fickor i bebyggelsen behöver skyddas utan för att Miljöpartiet ska ha ett alibi inför sina väljare när de deltar i skövlingen av grönska mellan bostäder.

Sverigedemokraterna menar att det är bra att dessa områden får ett skydd men att det i första hand behövs ett generellt skydd av grönskan som finns runt stadens existerande bostadsområden. När dessa är skyddade kan man göra en genomlysning av vilka grönområden som utöver detta skydd även måste ha särskilt reglerat skydd.